



Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 25. siječnja 2021.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2017/0237(COD)

12262/1/20
REV 1 ADD 1

TRANS 486
CONSOM 179
CODEC 1056
PARLNAT 145

OBRAZLOŽENJE VIJEĆA

Predmet: Stajalište Vijeća u prvom čitanju s ciljem donošenja UREDBE
EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o pravima i obvezama putnika u
željezničkom prijevozu (preinaka)
– obrazloženje Vijeća
– donijelo Vijeće 25. siječnja 2021.

I. UVOD

1. Europska Komisija 27. rujna 2017. donijela je prijedlog za preinaku Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o pravima i obvezama putnika u željezničkom prometu.
2. Glavni razlozi zbog kojih je Komisija predstavila preinaku bili su rješavanje uočenih problema povezanih posebno sa situacijama više sile, primjenom izuzeća, pravima osoba s invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću te dostupnošću tzv. jedinstvenih karata i informacijama u vezi s njima.
3. Vijeće (promet, telekomunikacije i energetika) postiglo je dogovor o općem pristupu 2. prosinca 2019.
4. Europski parlament donio je svoje stajalište u prvom čitanju 15. studenoga 2018.
5. Od siječnja do listopada 2020. održani su pregovori između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije s ciljem postizanja dogovora o tom prijedlogu. Na četvrtom trijalogu, održanom 1. listopada, postignut je privremeni dogovor koji je Odbor stalnih predstavnika potvrdio 21. listopada 2020.
6. Odbor Europskog parlamenta za promet i turizam (TRAN) potvrdio je politički dogovor 29. listopada 2020.
7. Pri obavljanju svojih zadaća Vijeće je u obzir uzelo mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora od 18. siječnja 2018. Europski odbor regija odlučio je da neće izdati mišljenje.
8. Uzimajući u obzir taj dogovor te nakon pravno-jezične redakture, Vijeće za vanjske poslove poziva se da na sastanku 25. siječnja 2021. donese stajalište Vijeća u prvom čitanju, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrđenim u članku 294. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

II. CILJ

9. Opći je cilj prijedloga osnažiti prava putnika u željezničkom prometu njihovom boljom zaštitom u slučaju kašnjenja, otkazivanja ili diskriminacije te smanjiti opterećenje željezničkih prijevoznika u posebnim slučajevima, osobito u vezi s kašnjenjima koja su uzrokovali vanjski razlozi i koja su izvan kontrole željezničkih prijevoznika (viša sila).
10. Putnici u željezničkom prometu trebali bi biti u potpunosti zaštićeni bez obzira na to gdje putuju u EU-u. Uredbom se utvrđuju jamstva za odgovarajuće informiranje putnika i znatno unapređuju prava putnika s invaliditetom ili smanjenom pokretljivošću.
11. Na osnovi prijedloga Komisije Vijeće se slaže s uključivanjem novih odredaba kako bi se u obzir uzeo novi razvoj događaja. Vijeće je otišlo korak dalje u odnosu na prijedlog Komisije tako što se ujedno složilo s revizijom ili dodavanjem odredaba povezanih s opremanjem željezničkih vozila mjestima za bicikle, preusmjeravanjem, uvođenjem obveze u vezi s jedinstvenim kartama, skraćivanjem rokova za prethodne obavijesti za osobe sa smanjenom pokretljivošću te tako što je dodatno pojasnilo mehanizam za rješavanje pritužbi.

III. ANALIZA STAJALIŠTA VIJEĆA U PRVOM ČITANJU

12. Kompromis koji se odražava u stajalištu Vijeća u prvom čitanju sadrži sljedeće ključne elemente:

Viša sila

13. U stajalištu Vijeća klauzula o višoj sili prilagođena je kako bi se osigurali jednaki uvjeti i usklađenost u odnosu na slične klauzule za druge vrste prijevoza. Izvorno je bila ograničena na ekstremne vremenske uvjete i velike prirodne katastrofe. Uzimajući u obzir nedavne događaje i s obzirom na izbijanje bolesti COVID-19, u stajalištu Vijeća uvode se „veliki rizici za javno zdravlje” kao izvanredna okolnost, a ujedno se viša sila proširuje na druge događaje poput terorističkih napada ili mjera u području izvršavanja zakonodavstva.
14. U stajalištu Vijeća navodi se da bi u slučaju više sile prijevoznici bili oslobođeni samo od isplaćivanja naknade, dok bi i dalje trebali izvršavati druge povrate troškova.

b) *Primjena izuzeća*

15. Vijeće se slaže da nova pravila stupe na snagu nakon 24 mjeseca kako bi se prijevoznicima i tijelima omogućila priprema za neometan prijelaz. Budući da se države članice i dalje suočavaju s različitim stupnjevima razvoja željezničke infrastrukture i usluga, Vijeće smatra da je važno dopustiti posebna izuzeća kako bi se državama članicama osiguralo više vremena za provedbu određenih aspekata.
16. U stajalištu Vijeća omogućuje se konačno petogodišnje produljenje trenutačnih odstupanja za usluge domaćeg željezničkog prometa za one države članice koje primjenjuju ta odstupanja. Države članice također mogu odlučiti, u posebnim okolnostima i na neodređeno razdoblje, djelomično izuzimati prekogranične regionalne, gradske i prigradske usluge. Međutim, države članice ne mogu iz prekograničnih usluga izuzimati prava osoba sa smanjenom pokretljivošću, prijevoz bicikala i odredbe o jedinstvenim kartama i preusmjerenju.

c) *Prava osoba s invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću*

17. Vijeće se slaže da se usklade prava osoba sa smanjenom pokretljivošću u toj uredbi i osigura dosljednost s drugim pravnim instrumentima, posebno Europskim aktom o pristupačnosti (Direktiva (EU) 2019/882 o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga) i Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (UNCRPD). Države članice više neće moći izuzimati pružanje pomoći i naknadu za oštećenu opremu za kretanje. Općenito, pojednostavnjeni su i pojašnjeni postupci namijenjeni osobama sa smanjenom pokretljivošću koje putuju vlakom te je smanjena zahtjevnost tih postupaka kako bi se osobama sa smanjenom pokretljivošću osigurala bolja usluga.
18. Zahtjev za pomoć na kolodvorima morat će se poslati najkasnije samo 24 sata prije putovanja, umjesto sadašnjih 48 sati, i to bez dodatnih troškova, međutim države članice mogu dopustiti da se do 30. lipnja 2026. to razdoblje produlji do najviše 36 sati. Ako nije dostavljena prethodna obavijest, a na kolodvoru je prisutno osposobljeno osoblje, pomoć se pruža kako bi se omogućilo ukrcavanje u vlak ili iskrcavanje iz vlaka. Ako je potrebna osoba u pratnji, ta osoba putuje besplatno, a osobama sa smanjenom pokretljivošću koje se koriste psom pomagačem osigurava se da ta životinja može putovati zajedno s njima.

d) *Opremanje željezničkih vozila mjestima za bicikle*

19. Vijeće se slaže s općim načelom da bi se trebalo omogućiti unošenje bicikala u vlak. Opći je cilj osigurati najmanje četiri mjesta za bicikle u svakom sastavu vlaka. Države članice mogu odlučiti premašiti taj broj, ali u slučaju da sastav vlaka ima manje od četiri mjesta, to bi trebalo biti opravdano posebnim okolnostima. Željeznički prijevoznik može samo u posebnim i opravdanim slučajevima dodatno ograničiti to pravo, a posebno ako je povezano s ograničenjem kapaciteta tijekom vršnih sati ili ako željezničko vozilo nije tome prilagođeno. Željeznički prijevoznik može prema potrebi naplatiti razumnu pristojbu.
20. Pri naručivanju novih željezničkih vozila ili opsežnoj modernizaciji postojećih željezničkih vozila željeznički prijevoznici obvezni su osigurati mjesta za bicikle. Željeznički prijevoznik također mora objaviti informacije o raspoloživosti tih mjesta za bicikle. Za posebne postupke javne nabave za osiguravanje mjesta za bicikle u željezničkim vozilima primjenjivat će se prijelazno razdoblje od 48 mjeseci.

e) *Jedinstvene karte*

21. Vijeće se slaže s obvezom da se nude jedinstvene karte za usluge koje pruža samo jedan željeznički prijevoznik: za međunarodne usluge i usluge na dugim relacijama od datuma primjene, a nakon pet godina i za regionalne usluge. To znači da se ako se takvo putovanje sastoji od različitih dijelova, kombinacija svih tih dijelova smatra jednom kartom. Ako se željeznički prijevoznik ne smatra samo jednim prijevoznikom, on poduzima sve razumne napore kako bi ponudio jedinstvene karte, a to uključuje i dobru suradnju među željezničkim prijevoznicima.
22. Ako prodavatelji na vlastitu inicijativu prodaju karte u paketu, a putnik koji kupi kartu u jednoj komercijalnoj transakciji nije obaviješten o tome da to nije jedinstvena karta, prodavatelji će snositi veću odgovornost u slučaju poremećaja u putovanju.

f) Pravo na vlastito preusmjeravanje

23. Vijeće se slaže da se razdoblje nakon kojeg je putnicima dopušteno da si sami organiziraju preusmjeravanje skрати na 100 minuta ako željeznički prijevoznik nije obavijestio putnike o opcijama preusmjeravanja. Željeznički prijevoznik ujedno osigurava povrat troškova samoorganiziranog preusmjeravanja u slučajevima više sile.

g) Informacije o putovanju i prometu u stvarnom vremenu

24. Vijeće se slaže da se informacije o prometu i putovanju u stvarnom vremenu stavljaju na raspolaganje drugim pružateljima usluga. Omogućivanjem boljeg i lakšeg pristupa informacijama o prometu i putovanju mogu se ponuditi nove usluge, čime se stvaraju posebne poslovne prilike, a zahvaljujući tome željeznički prijevoz trebao bi postati privlačniji postojećim i novim korisnicima. U posebnim slučajevima države članice mogu upravitelju infrastrukture odobriti izuzeće u trajanju od devet godina, međutim države članice trebaju svake dvije godine ponovno procijeniti stanje i mogućnost pružanja informacija.

h) Rješavanje pritužbi

25. Vijeće se slaže da se dodatno pojašni postupak rješavanja pritužbi. Komisija će trebati osmisliti predložak za podnošenje zahtjeva za naknadu i povrat troškova te osigurati da su takvi obrasci dostupni u obliku koji je pristupačan osobama sa smanjenom pokretljivošću. Nadalje, poboljšava se suradnja među nacionalnim tijelima za izvršavanje zakonodavstva, posebice uvođenjem koncepta i imenovanjem „glavnog tijela” za složene slučajeve.

i) Odredba o nediskriminaciji

26. Vijeće se slaže da se u novom članku propiše i pojašni zabrana svih izravnih ili neizravnih diskriminacija na temelju državljanstva putnika ili mjesta poslovnog nastana unutar Unije željezničkog prijevoznika, prodavatelja karata ili organizatora putovanja.

IV. ZAKLJUČAK

27. Stajalište Vijeća u prvom čitanju u potpunosti odražava kompromis postignut tijekom pregovora između Vijeća i Europskog parlamenta, uz pomoć Komisije. Taj je kompromis potvrđen pismom predsjednice Odbora Europskog parlamenta za promet i turizam predsjedniku Odbora stalnih predstavnika (30. listopada 2020.). U tom pismu predsjednica Odbora za promet i turizam navodi da će članovima svojeg odbora, a nakon toga plenarnom sazivu Parlamenta, preporučiti da, bez izmjena u drugom čitanju Parlamenta, prihvate stajalište Vijeća u prvom čitanju, podložno provjeri pravnik lingvistica obiju institucija.
28. Stoga Vijeće smatra da njegovo stajalište u prvom čitanju predstavlja uravnotežen rezultat i da će se, nakon njezina donošenja, preinačenom uredbom doprinijeti osiguravanju, s jedne strane, prava putnika, osobito osoba s invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću koje se koriste željezničkim uslugama, i, s druge strane, jasnom utvrđivanju obveza željezničkih prijevoznika i pružatelja usluga putovanja.